

Ամուսնության պատրաստ լինելը, որպես ընտանիքի կայունության կարևոր գործոն

Ներսիսյան Մ. Մ.

Գործնական հոգեբանության և սոցիոլոգիայի «Ուրարտու» համալսարան

(Հայաստան, Երևան)

ncovinar@mail.ru

Վճռորոշ բառեր՝ ընտանիք, կոնֆլիկտ, ամուսնություն, ներդաշնակություն, կայունություն

Готовность к браку, как важный фактор стабильности семьи

Нерсисян Ц. Ж.

Университет прикладной психологии и социологии “Урарту” (Армения, Ереван)

ncovinar@mail.ru

Резюме: Готовность молодых к семейной жизни мы считаем как один из важных факторов обеспечивающих семейную стабильность. В готовности молодежи к семейной жизни мы отметим следующие предпосылки: Молодые в первую очередь должны иметь верное представление о роли семьи, о серьезности и важности семейной жизни. Как важный досупружеский период мы прежде всего считаем то, что до вступления в брак человек должен стать самостоятельным «Я», далее, выбор пары, чтобы в большинстве вопросов их представления были совместимы и соответствовали друг другу. Необходимо серьезно относиться к выбору будущего супруга и, вступая в брак, должно быть поставлено начало счастливой семейной жизни.

Ключевые слова: семья, конфликт, супружество, гармония, стабильность

Being ready for marriage as an important factor of family stability

Nersisyan Ts. J.

University of Applied Psychology and Sociology “Urartu” (Armenia, Yerevan)

ncovinar@mail.ru

Abstract: The readiness of young people for family life will be considered one of the important factors for ensuring family stability. In the readiness of young people for family life we will highlight the following preconditions: young people should first have a clear idea of family roles, seriousness and importance of marriage. As the most important emphasis of pre-marital period, we will first consider that before making a family, each person becomes "I" himself/herself, then the choice of the couple, and their ideas must be shared and coincided with each other in most of the problems. The choice of a future partner should be taken seriously and family happiness should start with marriage.

Keywords: family, conflict, marriage, harmony, stability

Ժամանակակից ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ ընտանիքի կայունությունը պայմանավորված է բազմաթիվ գործոններով, որոնցից տվյալ հոդվածի շրջանակներում նպատակահարմար ենք գտել առանձնացնել գույգերի ամուսնությանը պատրաստ լինելու հանգամանքը: 21-րդ դարում ամուսնության պատրաստ լինելուն նմաստող գործոններ այնպիսին ինչպիսիք են ընտանեկան դերերի, սպասումների, պահանջումների, հետաքրքրությունների և դիրքորոշումների հարցերում նկատվում են նոր երևույթներ որոնք գալիս են կոտրելու նախկինում առկա շատ կարծրատիպեր: Մեր ուսումնասիրության այս հատվածում նպատակ ենք հետապնդել անդրադառնալ հոգեբանության մեջ այնպիսի կա-

րևոր հարցին ինչպիսին է ամուսնության պատրաստվածության բացակայության ու հարցին թեթևամիտ վերաբերվելը, որպես ամուսնալուծությունների հաճախ հանդիպող պատճառը:

Ընտանեկան կյանքին երիտասարդների պատրաստ լինելը մենք կհամարենք ընտանիքի կայունությունն ապահովող կարևորագույն գործոններից մեկն: Երիտասարդների ամուսնության պատրաստ լինելը ենթադրում է հետևյալ նախապայմանները.

1. Ճիշտ պատկերացում ընտանեկան դերերի մասին

2. Ճիշտ պատկերացում ունենալ ամուսնական կյանքի լրջության և կարևորության մասին:

Ուստի ամենին էլ պատահական չէ, որ ինչպես իրավացիորեն նկատում է Կաչանովը շատ ժամանակ երիտասարդ ամուսինները սկսելով համատեղ կյանք չեն կարողանում հասկանալ, «...որ ընտանիքը դա ունակությունն է ու ցանկությունն էրջանկացնել մյուսին, դա մշտական ճանապարհների փնտրություն է պահպանելու փոխհարաբերությունները և սերը»¹:

Հոգեբանության մեջ ընդունված այս մոտեցման համաձայն մենք ևս ամուսնաընտանեկան հարաբերությունները կրթական նախաամուսնական և հետամուսնական շրջանների: Իսկ ինչ վերաբերում է նախաամուսնական մտերմությանը, ապա սա յուրօրինակ հնարավորություն է ընձեռում ճանաչել ապագա զուգընկերոջը, հնարավորինս հստակեցնել և ստուգել ամուսնության կնքման որոշումը և ծրագրել հետագա համատեղ ընտանեկան կյանքը: Որպես այսպիսին՝ նախաամուսնական մտերմությունը կարծես իր վրա է վերցնում ներդաշնակ ընտանիքի ստեղծման պատասխանատվությունը և հնարավորությունը:

Նախաամուսնական շրջանի հետևանքներից են՝

1. համատեղ ապրումների և տպավորությունների կուտակում

2. միմյանց ճանաչելը, ստուգում և հաստատում ընդունած որոշումը

3. համատեղ կյանքի ծրագրում²:

Որպես նախաամուսնական շրջանի կարևորագույն շեշտ մենք նախ կհամարենք այն, որ միջև ընտանիք կազմելը յուրաքանչյուր մարդ ինքնուրույն «Ես» դառնա, ապա զույգի ընտրությունը, և որ հարցերի մեծամասնությամբ նրանց պատկերացումները պետք է լինեն համատեղ և համընկնեն միմյանց: Ապագա ամուսնական զույգի ընտրությանը պետք է վերաբերվել լրջությամբ, և որ ամուսնությունով պետք է սկիզբ դրվի ընտանեկան երջանկությանը:

Որպես սկիզբ ամուսնությունը կարող է ունենալ և՛ սիրահարվածություն և՛ համակրանք, և պարզապես այն բանի գիտակցումը,

որ ժամանակն է ընտանիք ստեղծելու: Հարկ է, որ մարդն ունենա այնքան ունակություն հասկանալու համար, որ այս սիրահարվածությունն ակնթարթային չէ, և որ այն չի անհետանալու առաջին իսկ ի հայտ եկած խնդրի հետ: Ամուսիններից կպահանջվի մեծ հոգևոր աշխատանք, հանդուրժողականություն միմյանց նկատմամբ, որպեսզի ամուսնությունը կայանա և դառնա առողջ ու ամուր ընտանիքի հիմք: Ամուսնանալու համար բացի սիրուց պետք է լինեն այլ բաղադրիչներ, որպես կարևոր գործոն մենք կհամարենք նաև իհարկե փոխադարձ սերը, համատեղ ապրելու ցանկությունն, երեխաներ ունենալու և նրանց համատեղ մեծացնելու ցանկությունն: Ընտանեկան կյանքը սկսվում է պսակադրությունից հետո, որին նախորդում է ընտրությունը: Ընտրության հիքում ընկած է սերը, ինչն էլ հաճախ վկայում է այդ ընտրության «սուբյեկտիվ բնութագիրը՝ հնարավոր սխալների, զգացմունքների ազդեցությամբ խափվելու»: Խնդիրը կայանում է դրանում, թե ինչպես խուսափել սխալներից: Այդ հարցին տալ միանշանակ լուծում «կյանքի բոլոր դեպքերի համար հնարավոր չէ»³: Երբեմն սեփական զգացմունքներից ու սիրուց կուրացած ընդունակ չեն լինում սթափ և առողջ գնահատել ու կշռադատել բոլոր «կողմ» և «դեմ»-երը⁴ կյանքի համար նման պատասխանատու հարցում: Բացահայտումն ի հայտ է գալիս այն ժամանակ, երբ սխալն արդեն արված է:

Ցավոք այսօր մեր հասարակության մեջ զգալի թիվ են կազմում այն մարդիկ ովքեր պատրաստ չլինելով ընտանեկան կյանքին գերադասում են միայնակ կյանքն, անկախ տարիքից և սեռից: Ժամանակակից ամուսնաընտանեկան հարաբերությունների, այդ թվում և բնականաբար մեր երկրում առկա նմանատիպ հարաբերությունների առանձնահատկություններից մեկն էլ այն է, որ այսօր մեծ թվով երիտասարդներ չեն կարողանում ընկալել ընտանիքի կենսագործունեության կանոնները և դրանց ստեղծման անհրաժեշտությունը: Որպես դրա հետևանք ներկայումս աշխարհում զգալի թիվ են կազմում այսպես կոչված միայնակ մարդիկ: Ավելացնենք, որ

¹ Качанова О., Семейные кризисы и пути их преодоления, Молодой ученый, 2011. №10. Т.2., ст 141-145.

² Психолого-педагогические аспекты семейной жизни, «Белорусско-Российский университет», Могилев, 2008, ст 12-13.

³ Гаспарян Ю., Семья на пороге XXI века., Санкт-Петербург, 1999, ст 4.

⁴ Гаспарян Ю., Семья на пороге XXI века., Санкт-Петербург, 1999, ст5.

ամեննին էլ պարտադիր չէ միայնակ կյանքի ձգտող մարդիկ ունենան որևէ հոգեբանական խնդիր, թեպետ դա բացառել ևս չի կարելի: Ներկայումս բազմաթիվ երիտասարդներ կարող են նախնարել միայնակ կյանքն էլնելով սոցիալական պայմաններից և այն մտքից, որ իրենք ի վերջո անկարող են լինելու ապահովել իրենց ընտանիքը նվազագույն սոցիալական պայմաններով: Ցավոք նման միտումը բնորոշ է նաև մեր երկրին: Այստեղից դժվար չէ եզրակացնել, որ միայնակ կյանքը նախնարողների խնդիրը ոչ միայն հոգեբաններինն ու սոցիոլոգներինն է, այլև պետության պատկան մարմիններինը:

Այժմ անդրադառնանք այն հարցին, թե ինչպիսի ամուսնական հարաբերություններն են համարվում «ճիշտ և ընդունելի», դա մենք չգիտենք, և ամբողջական ներկայացնել ևս չի ստացվի, սակայն «կանխագագումը և ներքին ձայնը հաճախ հուշում են այդ հարկավոր է միայն դրանք լսել կարողանալ»⁵: Ամուսնության պատրաստ լինելն, ենթադրում է, նախ և առաջ, ներդաշնակ ամուսնական հարաբերություններ հաստատելու համար գույգերը սովորեն և հաճախ պատրաստ լինեն հրաժարվել իրենց նեղ անձնական ցանկություններից: Ամուսնական կյանքը թե կնոջ և թե տղամարդու համար մեծ թվով պահանջումների աղբյուր է դառնում, և այստեղ հարց է առաջանում արդյո՞ք բոլոր մարդիկ են պատրաստ նման կյանքով ապրելու:

Ամուսնության պատրաստ լինելուն ոչ վաղ անցյալում իշխում էր այն կարծիքն, որ «...մարդը հասնելով որոշակի տարիքի արդեն իսկ պատրաստ է ամուսնանալու համար», սակայն վերջին ժամանակներում հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ուսումնասիրության արդյունքում ստացված ընտանեկան բախումների, խնդիրների և բաժանությունների պատճառները ցույց են տալիս, որ «դա բոլորովին էլ այդպես չէ»⁶:

Ամուսնության պատրաստ լինելու և կայուն ընտանիք ստեղծելու կարևոր երաշխիքներից մեկն էլ կնոջ և տղամարդու բնույթի տարբերության հասկանալն է: Անտարբերու-

թյունը կնոջ և տղամարդու հոգեբանական առանձնահատկությունների նկատմամբ, կնոջ և տղամարդու պարտականությունների չիմացությունը և չիրականացումը շատ կարճ ժամանակամիջոցում իրենց զգացնել են տալու, և իհարկե ոչ այնքան հաճելի կերպով: Հարկավոր է հասկանալ և առանձնակի ուշադրություն դարձնել կնոջ և տղամարդու բնույթի տարբերությանն, որոնք ակնհայտորեն տարբերվում են: Այս երևույթի չհասկացվածության պատճառով ևս հետագայում ընտանիքում կարող են առաջանալ խնդիրներ: Կնոջ և տղամարդու բնույթի տարբերության առանձնահատկության կարևորությունն այն է, որ ամուսնության մեջ նրանք պետք է լրացնեն միմյանց, ստեղծելով ներդաշնակություն: Եվ մի բան հարկ է, որ հաշվի առնեն ամուսինները հարաբերությունները չեն կարող զարգանալ իրենք իրենց, դրանք հարկավոր է կառուցել:

Կան ևս մի շարք դրդապատճառներ որոնք երիտասարդներին տանում են ամուսնության, որոնք թեև այդքան էլ ընդունելի չեն մեր կողմից, այնուհանդերձ չիսուել դրանց մասին մենք չենք կարող. Դրանցից են՝ ծնողներից առանձին ապրելու ցանկությունը, վախ մենակ մնալուց, ծնողների պարտադրանքը, սեփական նյութական միջոցները բավարարելու հնարավորությունն, սիրահարվածությունն կամ հրապուրանքն:

Ընտանիքի հոգեթերապիայի մասնագետ Հենրի Դիքսը⁷ առաջ է քաշում ամուսնության հետևյալ դրդապատճառները՝

- 1.Մերը
- 2.Մշտական սեքսուալ գուզընկեր ունենալու ցանկությունը
- 3.Հոգեբանակ պատճառները
- 4.Երեխա ունենալու ցանկությունը
- 5.Կենցաղային խնդիրների լուծումը
- 6.Ստեղծված հանգամանքները

Մեր ուսումնասիրության շրջանակներում մենք համացանցի միջոցով հարցում ենք անցկացրել, նպատակ ունենալով պարզել, թե ինչն են կարևորում, որպես առաջնային անհրաժեշտության գիծ իրենց ապագա ամուսնուկամ կնոջ ընտրության հարցում: Հարցումնե-

⁵ Гаспарян Ю., Семья на пороге XXI века., Санкт-Петербург, 1999, ст 5.

⁶ Психолого-педагогические аспекты семейной жизни, «Белорусско-Российский университет», Могилев, 2008, ст 5.

⁷ Ընտանիքի հոգեբանական բնութագիրը, <https://abisoghomyan.wordpress.com/2014/01/16/ընտանիքի-հոգեբանական-բնութագիր/>

րին մասնակցած տղաների տված պատասխանների մեջ գերակշիռ մաս էր կազմում կնոջ արտաքին տեսքի կարևորությունն, իսկ աղջիկների պատասխանների մեջ ակնհայտ գերակշռում էր հետևյալ պատասխանը՝ տղամարդու նյութական ապահովվածությունը:

Ուշադրություն դարձնենք մի կարևոր հանգամանքի ևս նախաամուսնական շփման կարճ ընթացքը «ոչ բավարար ինֆորմացիա» կարող է տալ և հնարավորություն չստեղծվի լավ ճանաչել իր գույզնկերոջը, և դրան հակառակ շփման երկար ընթացքը տանում է «սեռական հետաքրքրության նվազման, հետաքրքրության նվազման միջանձնային հարաբերություններում»⁸: Նախաամուսնական շփման մասին խոսելիս հարկ ենք համարում նշել, որ ըստ ուսումնասիրողների շփումը մինչ ամուսնությունը պետք է լինի 6 ամսից 3 տարի: Նշված ժամկետների խախտումը ըստ ուսումնասիրությունների մեծիմասամբ լավ ավարտ չեն ունենում: Թեև վստահ ենք, որ շատ գույզեր մինչ ամուսնությունը ճանաչել են միմյանց շատ կարճ ժամանակահատված, և ունեն ամուր ու ներդաշնակ ընտանիք: Նման դեպքերում մենք գործ ունենք կայացած անհատականությունների հետ: Այստեղ չի կարելի բացառել այն հանգամանքը, որ նշված փուլն «... ընտանիքի կայացման պարտադիր փուլ է, այն կարող է ձգձգվել տարիներով, կամ լինել շատ կարճ»⁹:

Գաղտնիք չէ, որ երիտասարդներն ամուսնանում են ամուսնական կյանքի մասին հիմնականում ունենում են «ռոմանտիկ պատկերացումներ», և ավելի հաճախ չեն պատկերացնում ամուսնական կյանքի «պահանջներն ու օրենքները»¹⁰: Դա ունի իր բացատրությունը. այն է՝ գույզերն ընտանիք կազմելուց առաջ վայելում են միմյանց միջև առաջացած բուռն և ռոմանտիկ զգացմունքները:

Խոսելով գույզի ընտրության մասին ուզում ենք ուշադրություն հրավիրել նաև այն հանգամանքին, որ կարևոր չէ միայն ու՞մ հետ ամուսնանալ, կարևոր է նաև ե՞րբ և, ո՞ր

տարիքում ամուսնանալ: Ճիշտ ընտրություն կատարելու համար հարկավոր է մեծ ուժեր ծախսել, իսկ հետագայում էլ ոչ պակաս ուժեր դրանք պահելու և պահպանելու համար: Իսկ եթե ընտրությունը ճիշտ չէ արված, շատ շուտով նրանց սպասում է հիասթափություն:

Այսպիսով ամուսնանալուն պատրաստ լինելը ենթադրում է՝

1. նոր պարտավորությունների հատկապես ապագա ամուսնու (կնոջ) և երեխաների նկատմամբ ընդունում,
2. շփման և համագործակցության պատրաստ լինել,
3. գույզնկերոջ նկատմամբ նվիրվածություն
4. անձի վարքի դրսևորման ունակությունների, զգացմունքների արտահայտման կարողություն,
5. խնդիրների հարթեցման կարողություն¹¹:

⁸ Психолого-педагогические аспекты семейной жизни, «Белорусско-Российский университет», Могилев, 2008, ст 12-13.

⁹ Качанова О., Семейные кризисы и пути их преодоления, Молодой ученый, 2011. №10. Т.2., ст 141-145.

¹⁰ Психолого-педагогические аспекты семейной жизни, «Белорусско-Российский университет», Могилев, 2008, ст 5.

¹¹ Психолого-педагогические аспекты семейной жизни, «Белорусско-Российский университет», Могилев, 2008, ст 7.